

Stockholm 31 oktober 2022

Yttrande på remiss M2020/02050 Avgifter för tillstånd och prövning

Sammanfattning

De flesta av stålindustrins företag betalar idag nästan en halv miljon årligen i avgift som ska täcka kostnader för tillsyn och prövning. För omfattande A-verksamheter ser vi egentligen inget behov av att ändra på dagens system med en "maxtaxa". Vi bedömer nyttan av att dela upp den fasta avgiften i två delar, tillsyn och prövning, som liten. Det kommer att bli omfattande summor i samband med tillståndsprövning och samtidigt är den höjning som föreslås kopplat till allmän kostnadsutveckling svår att argumentera mot. Dessutom föreslås en årlig IED-tillsynsavgift för den huvudsakliga verksamheten och där vi stödjer Naturvårdsverkets förslag att endast en taxa ska tas ut för denna tillsyn. Det är viktigt med ett transparent system, så det tydligt framgår vilken motprestationen är och med förutsägbara belopp. Förslagen gör det dock svårare att bedöma de totala kostnaderna för stålbranschen. Utöver tillsyn och tillståndsprövning kommer också omfattande prövningar behöva göras för alla de många undantag från det striktaste värdet i de bindande BAT-AEL som föreslås i IED 2.0. Sverige kommer inte kunna ha kvar IED-förordningens smidiga implementeringssätt utan varje värde måste prövas. Dessutom kommer det svenska prövningssystemet förhoppningsvis bli mer effektivt genom att en rad frågor styrs till förordningar och tillsyn samtidigt som ändringstillstånd blir huvudregel vid ändring av befintlig verksamhet, vilket också påverkar omfattningen av tillsyn och prövning.

Bakgrund och förslaget i korthet

Vad gäller prövning av miljöfarlig verksamhet (2 kap. FAPT) lämnar Naturvårdsverket bland annat förslag på att de årliga prövningsavgifterna för verksamheter som driver verksamhet med stöd av miljötillstånd fasas ut och i stället ersätts med ansökningsavgifter för verksamheter som ansöker om tillstånd till miljöfarlig verksamhet. Avgiften föreslås uppgå till mellan 75 000 – 1 300 000 kronor beroende på verksamhetens komplexitet. Naturvårdsverket bedömer att ett avgiftssystem med

ansökningsavgifter bättre uppfyller de allmänna principerna om avgiftsuttag eftersom de i högre grad motsvarar motprestationen för den enskilda verksamheten. Ansökningsavgiften föreslås kompletteras med en ny tilläggsavgift för uppskjutna villkor i mål och ärenden och en ny avgift för omprövning av tillstånd.

Vad gäller tillsyn av miljöfarlig verksamhet föreslår Naturvårdsverket bland annat att de årliga tillsynsavgifterna höjs med 11 procent för att ligga i fas med den kostnadsutveckling som skett sedan år 2018 då avgifterna senast höjdes. Vidare föreslås att de årliga tillsynsavgifterna som ligger lägst höjs till 8 000 kronor om året, vilket Naturvårdsverket anser motsvarar en lägsta nivå av tillsyn. Naturvårdsverket föreslår också att vissa avgiftskoder för täktverksamhet och vindkraft får en särskild justering där avgifterna höjs till 16 000 kronor om året vilket bättre avspeglar tillsynen.

Vad får vi för pengarna?

Motprestation är avgörande för avgifterna staten tar ut för prövning och tillsyn. Det är viktigt med ett transparent system och att verksamhetsutövaren (VU) vet vilka belopp man ska betala och vad man får för pengarna. Tidsredovisningen på tillsynsmyndigheterna måste förbättras och förfinas så det går att följa vad pengarna gått till uppdelat på ordinarie tillsyn, händelsestyrda tillfällen och allt inom prövning. Detta bör väl för övrigt också gälla alla andra myndigheter som deltar i prövningar. Företagen har inget emot att betala en relativt hög avgift som den nivå som gäller idag (nästan en halv miljon om året) om den finansierar ett system som levererar vad det ska leverera – nämligen effektiva tillståndprocesser och tillsyn som har kontroll över miljöpåverkan. Det klarar inte prövningssystemet idag som snarare motverkar syftet genom utdragna prövningssystemer. Tillsynsnivåerna är dock som vi kan bedöma rimliga i de regioner där våra företag verkar.

Vad ska ligga i prövningen och i tillsynen?

En rad rapporter och utredningar genom årens lopp visar hur utdragna tillståndsprövningar är och har blivit. Det är välkommet att det har börjat mätas, även om bara en redovisning för några år inte säger så mycket eftersom många av prövningarna för våra anläggningar har dragit ut på flera år. Det är olyckligt av många skäl. Med den stora omställning vårt samhälle behöver får denna inte hindras av att tillståndprocesserna drar ut på tiden. Effektiviteten måste öka och ett sätt är givetvis att se över vad som ska ingå i själva prövningen och vad som ska ingå i tillsynen. Tendensen är att tillståndsprövningar blir mer och mer detaljorienterade. Bilden är förvisso splittrad och beror i hög grad på hur remissmyndigheter och prövningsmyndigheten/domstolen agerar. Det är dock klart att tillståndsprövningen tar alltmer resurser i anspråk. Vi har stora förhoppningar om att det kommande prövningssystemet kommer att bli vassare och mer effektivt genom att en rad frågor hamnar i förordningar och i tillsynen i stället.

Frågan är om ett miljötillstånd verkligen måste reglera alla frågor som idag aktualiseras och leder till att prövningsunderlaget tenderar att bli mycket omfattande i form av till exempel invallningsutredningar, ingivande av kompletta kemikalieförteckningar med säkerhetsdatablad, släckvattenutredningar, transport- och energiutredningar, och utredningar kring förorenad mark. Ofta resulterar dessa

redovisningar endast i att frågan om föreskrivande av villkor delegeras till tillsynsmyndigheten. Det tar dock mycket tid i anspråk att hantera omfattande kompletteringskrav som sedan får mycket liten betydelse för den slutliga prövningen.

Frågor om t.ex. energieffektivisering lämpar sig dåligt för tillståndsprovning enligt miljöbalken. Företagen arbetar kontinuerligt med energieffektivisering genom sina ledningssystem och beslut rörande energianvändning tas baserat på faktorer såsom teknik, produktkvalitet, miljö, arbetsmiljö och säkerhet. Det tillsynsarbete som ett sådant område föranleder hade mycket väl kunnat bedrivas inom ramen för den ordinarie tillsynen och hanteras även av Energimyndigheten inom regleringen om energikartläggning. För större verksamheter är energifrågan affärskritisk och nyttan av att belasta prövningen med denna fråga mycket begränsad. Flera frågor skulle således passa bättre i tillsynen i stället för i en tillståndsprovning.

Många frågor skulle också kunna regleras i allmänna förordningar i stället (t.ex. om BAT-slutsatser finns ska dessa inte ingå i prövningen, gäller nuvarande IED). För att öka effektiviteten i prövningen bör man alltid göra ändringstillstånd som regel vid ändring av befintlig verksamhet. Den kommande IED-lagstiftningen kommer bli mycket mer detaljerad och strikt. Det kommer bli många fler bindande värden och förslaget som ligger nu utgår från att man ska klara det lägsta värdet i intervallet och att myndigheten ska pröva detta för varje värde. Detta kommer bli ett mycket omfattande arbete som kommer att belasta samtliga i systemet. Vi ser inte hur detta har hanterats i förslagen.

Acceptabelt att dela upp på provning och tillsyn men ökar budgetosäkerhet

De flesta av stålindustrins företag betalar idag nästan en halv miljon årligen i avgift som ska täcka kostnader för tillsyn och provning. För våra A-verksamheter ser vi egentligen inget behov att ändra på dagens system med en "maxtaxa". Vi bedömer nyttan av att dela upp den fasta avgiften i två delar, tillsyn och provning, som liten i dagsläget. Det verkar som det kan bli ganska omfattande summor i samband med tillståndsprovning. Den höjning som föreslås kopplat till allmän kostnadsutveckling är svår att argumentera emot men samlat gör förslagen det svårare att bedöma den totala kostnader för stålbranschen. Dessutom föreslås en årlig IED-tillsynsavgift för den huvudsakliga verksamheten och vi stödjer Naturvårdsverkets förslag att endast en taxa ska tas ut för denna tillsyn. Det är samtidigt svårt att bedöma hur omfattande tillsynen blir framöver om Miljöprövningsutredningens förslag genomförs. I ett annat uppdrag för något år sen framgick att Naturvårdsverket skulle utreda möjligheterna med att digitalisera tillsynen vilket också skulle påverka kostnaderna, men vi har inte följt detta i detalj.

I övrigt hänvisar vi också till vårt remissvar på Miljöprövningsutredningens förslag som också besvaras idag, diarienummer M2022/01389.

Jernkontoret

Annika Roos
Vd

Eva Blixt
Handläggare